

Ana Đurković i Aleksandra Brakus

JMU RTS, Visoka škola modernog biznisa, Beograd, Srbija
djurkovicana@yahoo.com

JMU RTS, Visoka škola modernog biznisa, Beograd, Srbija
brakus011@gmail.com

Znanjem protiv autocenzure, 60 uzbudljivih godina

Sažetak

Cjeloživotna edukacija u JMU RTS neophodna je zbog konstantnog obrazovanja novinara i svih ostalih kadrova JMU RTS, radi stvaranja profesionalaca od integriteta čiji se rad bazira na javnom interesu u skladu sa Medijskim zakonima i Etičkim kodeksom, verifikaciji pravih od lažnih vesti i obrani od autocenzure i uredničke cenzure.

Ključne riječi: obrazovanje, televizija, radio, javni interes, komunikacija, cenzura.

Uvod

“Parafrazirajući Bandlera, ako imate samo jedan izbor u ponašanju vi ste robot, ako imate dva zapadaćete u ambivalencije a ako imate tri – vi ste slobodan čovjek.”⁷³

Živimo u doba “Četvrte industrijske revolucije”, nastale na temelju digitalne revolucije, koju karakterizira spajanje tehnologija, što opet dovodi do brisanja jasnih granica između biološke i digitalne sfere.

Širom svijeta se od zaposlenih očekuje brzo prilagođavanje izmijenjenim radnim procesima ili novim poslovima. Potražnja za radnicima s višim nivoom obrazovanje raste, dok se potražnja za nisko kvalificiranima smanjuje. Mnoga zanimanja već sad zahtijevaju promjene u znanjima, sposobnostima i vještinama, a u budućnosti nam predstoji proaktivno prilagođavanje temeljnoj transformaciji zanimanja u kojoj će pojedina radna mjesta pretrpjeti kvalifikativnu promjenu, a pojedina izgubiti smisao i postati ugrožena.

Kao što mr Vladimir Ivanković u tekstu *Ključne kompetencije* navodi: “Europska unija je razvila i usvojila svoj referentni okvir ključnih kompetencija (2006. godine) koji je prvi pokušaj da se na makro nivou obezbedi razumljiva i dobro balansirana lista ključnih kompetencija potrebnih, između ostalog i za uspešno zapošljavanje i očuvanje sigurnosti radnog mesta.”⁷⁴

Ključne kompetencije koje su definirane ovim referentnim okvirom su:

- Komunikacija na maternjem jeziku
- Komunikacija na stranom jeziku
- Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji
- Digitalne kompetencije
- Sposobnost učenja
- Međuljudske i socijalne kompetencije
- Poduzetništvo
- Svijest o kulturi i izražavanje kroz kulturu
- Što se tiče najnovije strategije Europske Komisije usvojena je ažurirana preporuka Savjeta o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje. Pristup Preporuke je da se promovira razvoj ključnih kompetencija i osnovnih vještina:⁷⁵

73 Tijana, Mandić; *Komunikologija: psihologija komunikacije*; Clio, Beograd 2003., str. 9.

74 Vladimir, Ivanković, *Obuka i razvoj zaposlenih, Ključne kompetencije zaposlenih*, pristup, <http://www.mngcentar.com/site/FileContent/PageProizvod/Sertifikacija/SertifikacijeZaMngCert/SertTrenMen524/Fajlovi/03.pdf>, pristup 10. 12. 2019.

75 European Commission, „An Official Website of the European Union, <http://www.ec.europa.eu>; European Commission, pristup, 10. 01. 2020.

- Omogućavanje visokokvalitetnog obrazovanja, obuke i cjeloživotnog učenja za sve.
- Podrška obrazovnom osoblju u provođenju pristupa učenja i učenja zasnovanog na kompetencijama.
- Promoviranje različitih pristupa i konteksta učenja iz ugla cjeloživotnog učenja.
- Istraživanje pristupa procjeni i validaciji ključnih kompetencija.

Javni medijski servis u globalnoj utrci

“McLuhan nam preporučuje masovne medije - ili, bar određene privilegirane instance, poput TV - a, zbog njihove prirode. To je možda već vidljivo u jednom od njegovih najdražih slogana - medij je poruka. Ono što McLuhan ima na umu ovom mantrom jest da je sadržaj masovnih medija manje važan od njihovih struktura, jer je na nivou strukture. McLuhan tvrdi da se masovni mediji angažiraju i oblikuju ljudsku svijest na najdublje načine. Prema tome, kad dolazimo do procjene TV - a, sadržaj njegovih programa je manje važan od njegove strukture kao načina komunikacije, jer njegova struktura komunikacijskog medija utječe na razvoj svijesti.”⁷⁶

U kontekstu ovih teza treba pažljivo analizirati tko te poruke prenosi i na koji način utječe na razvoj svijesti kroz strukturu komunikacije. U tom smislu je formiran i Obrazovni centar RTS - a, kao organizaciona cjelina za obrazovanje novinara i radnika svih ostalih ne manje važnih profesija JMU RTS. Riječ je o sistemskom ulaganju u vještine i znanja u skladu sa strategijom i politikom razvoja RTS - a kao javnog servisa i potrebom Sektora za ljudske resurse da se omogući stvaranje uvjeta za efikasan odabir kadrova prema sposobnostima i rezultatima rada, i zanimanjem za kontinuiranim stručnim usavršavanjem u razvoju karijere.

Obrazovni centar (OC) je pokrenut u okviru Sektora za ljudske resurse u lipnju 2019. godine.

Zamišljen je kao mjesto u kom se objedinjeno prate i predlažu sve potrebe koje se tiču edukacije, razvoja i stručnog usavršavanja zaposlenih, obavlja stažiranje učenika i studenata iz obrazovnog sistema RS, pružaju stručni treninzi za specifična televizijska zanimanja i unaprjeđuju ostale vještine u ključnim područjima koja se tiču medija za sve zainteresirane polaznike van JMU RTS.

OC se trudi pratiti iskustva EBU mreže a također se oslanja na domaće iskustvo i inovacije u procesu permanentnog učenja, kao i na potencijalno učešće u projektima čiji je cilj stjecanje novih znanja i kompetencija.

Kada je riječ o zaposlenima, potrebe JMU RTS moraju se usklađivati s trendovima i politikom razvoja javnih servisa, zbog čega se raznim vidovima treninga planira razvijanje:

⁷⁶ Noel, Carroll; *A Philosophy of Mass Art*; Clarendon Press, Oxford, 1998., str. 145.

- analitičkog razmišljanja i inovacija;
- sposobnosti rješavanja problema;
- kritičkog razmišljanja i analize;
- strategije aktivnog učenja;
- kreativnosti, originalnosti i inicijative;
- posvećivanja pažnje detaljima i razvijanju pouzdanosti;
- veštine pregovaranja;
- emocionalne inteligencije;
- liderstva i društvenog utjecaja;
- koordinacije i upravljanja vremenom.

Kompetencije zaposlenih se mogu tumačiti kao skup znanja, sposobnosti i vještina koje omogućavaju zaposlenima da obavljaju svoje poslove na najbolji mogući način. Upravljanje tim kompetencijama postaje neophodno, isplativo na duge staze, i spada u najvažnije poslovne aktivnosti službe ljudskih resursa mnogih preduzeća, a posebno Sektora za ljudske resurse Javnog medijskog servisa RTS.

“Autonoman čovjek nije ni pasivan ni lijen. On svojim individualnim stilom rješava probleme koji nailaze. Spontanost mu omogućava kreativnu igru kroz koju pronalazi nova, bolja rešenja.

Pojam moralnosti i angažiranosti u modernoj komunikološkoj literaturi dobiva naziv Etika angažiranja (*Ethics of commitment*).”⁷⁷

Upravljanje kompetencijama zaposlenih je vrlo važno područje u upravljanju ljudskim resursima zbog čega se prate i analiziraju Strateški ciljevi JMU RTS, vrši analiza posla, selekcija, obuka i razvoj kao i evaluacija nivoa i transfera znanja zaposlenih.

Razvoj kompetencija zaposlenih mora se konstantno usklađivati sa zahtjevima posla opisanim u sistematizaciji, ali i s osobnim potrebama i planovima, i predstavlja kontinuirani proces.

Sektor za ljudske resurse posredstvom Službe za edukaciju, razvoj i stručno usavršavanje upravlja znanjem, motivacijom i kompetencijama zaposlenih (Competency Management), kao i njihovim osobnim razvojem.

Javni medijski servis RTS, usvajanjem ovakvog načina razmišljanja, unapređuje svoje poslovanje i unapređivanjem osobnog zadovoljstva zaposlenih, jer znanje, sposobnosti i vještine zaposlenih postaju ključni faktori za uspeh na konkurentskom tržištu.

⁷⁷ Tijana Mandić, *Komunikologija: psihologija komunikacije*, Clio, Beograd 2003., str. 7.

Tablica 1:

Sadašnji status obrazovne strukture čini:⁷⁸

doktori znanosti	13
magistri	35
masteri	96
VSS	1018
BCH	54
VS	166
SSS	1101
VKV	70
KV	88
ukupno	2641

Doktori znanosti se nalaze u sljedećim organizacijskim cjelinama Televizije: Sektoru za razvoj i nove poslove, Sektoru za ljudske resurse, PJ TV Programu (zabavni program / glazbena redakcija), Informativnom programu regije / Beogradskom programu, i Jutarnjem programu po jedan i u ONP ekološkom jedan, ukupno šest.

Na Drugom programu radija radi pet doktora znanosti, u: Kulturno umjetničkom programu, Dokumentarnom stvaralaštvu, Obrazovnoj rubrici, Redakciji dramskog programa i Dopisništvu Radio Niša, a na Trećem programu radija dvoje i to na programima: Teorija mišljenja / znanost i kritika te Muzika i umjetnički eksperiment.

Magistara ima trideset pet, i to u: Sektoru za razvoj i nove poslove, Redakciji RTS tri, zatim Tematskim kanalima jedan, u Direkciji pri Certifikacijskom tijelu jedan, u Službi financija u odjelu komercijala/knjigovodstvo jedan, u Muzičkoj produkciji kod simfoničara šest i dva u zborskoj glazbi. U TV Programu ih je ukupno petnaest i to u: Kulturi i umjetnosti - informativnom dijelu programa, jedan, Kulturi i umjetnosti - tekućim emisijama jedan, KUP Dječjem programu jedan, Muzičkoj redakciji - Muzičkom magazinu jedan, Informativnom programu razmjene jedan, Informativnom programu Svijet dva, Informativnom programu Desk jedan, Informativnom programu Aktualnosti jedan, Programu za dijasporu dva, ONP ekološkom programu jedan, ONP znanstvenom programu dva, Licenciranju programa jedan. U PJ Produkciji su u Izvršnoj realizaciji i postprodukciji on - line montaže jedan, Realizaciji i primjenjenom dizajnu scenografija jedan i Realizaciji službe režije programa jedan. Na Prvom programu radija u Informativno političkoj redakciji jedan i u Muzičkoj redakciji jedan, na Drugom programu radija Desk kultura RB jedan, Muzičkoj redakciji jedan i Produkciji dva.

78 Tablica 1 – podaci Službe za edukaciju, razvoj i stručno usavršavanje zaposlenih JMU RTS.

“Postizanje harmonije između profesionalnog i privatnog, tako da individua optimalno funkcioniše u timu, teško je isto toliko koliko i postizanje harmonije između orijentisanosti ka radnim ciljevima i međuljudskim odnosima, ali je moguće.” Profesorica i autorica brojnih knjiga Tijana Mandić kaže i : “Osnovna komunikološka formula uspeha i četiri zlatna pravila komunikologije su: fleksibilnost, veštine, poštovanje i timski rad.”⁷⁹

Cenzura

“Cenzura održava naravi sprečavajući izopačavanje javnog mnjenja, čuvajući njihovu ispravnost njihovom mudrom primenom, neki put čak utvrđujući ih kada su još neizvesne”.⁸⁰

Ovako je govorio o cenzuri Jean - Jacques Rousseau, računajući na “mudru” primjenu, dok se u modernom svijetu informacija pojam cenzure zajedno s novinarskom profesijom našao na velikim iskušenjima. Novinari, prinuđeni da budu konkurentni, drugim riječima proizvođači najekskluzivnije poruke, pod konstantnim su pritiskom da svoje priče rade brže i istovremeno za različite platforme, da vode računa o “klikovima”, a o etičnosti se sve manje vodi računa, mada je i taj segment uređen setom pravila.

Etički kodeks⁸¹ obavezuje novinare da tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izvijeste o događajima od interesa za javnost, poštujući pravo javnosti da sazna istinu i držeći se osnovnih standarda novinarske profesije.

Novinari svakodnevno donose odluke o tome šta je javni interes. I ne samo to, već često doživljavaju razne vrste pritisaka da informacije koje prikupljaju ne dospiju do te iste javnosti. Ipak, vrlo je važno je da javnost bude informirana o izborima onih koji vijesti prave i prenose, i kojim se to motivima rukovode u slučajevima kada odluče da neke prikupljene informacije ostanu na nivou privatnih.

Neki od najčešćih razloga za cenzuru u medijima su:

1. Zaštita privatnosti neke osobe: Ovo je vjerojatno najmanje kontroverzni oblik medijske cenzure i koristi se, na primjer, kad maloljetnik počini zločin, bude žrtva zločina, kad neka osoba bude predmet optužbi ili spekulacija a nije pravosnažno osuđena itd. Većina medija skriva identitet žrtava silovanja, kako ne bi trpjeli javno poniženje. Primjer izvještavanja više tabloida o takozvanom slučaju “malčanskog berberina” - uhapšenog otmičara dvanaestogodišnje djevojčice, s brutalnim detaljima, flagrantan je primjer najgrubljeg narušavanja prava i dostojanstva djeteta i nepoštivanja Etičkog kodeksa.

Novinari također anonimnošću štite svoje ‘izvore’ od otkrivanja identiteta zbog straha od odmazde. Ovo je posebno važno kada su doušnici pojedinci, visoko pozicionirani u vladama ili korporacijama, koji imaju direktan pristup informacijama.

79 Tijana Mandić; *Komunikologija: psihologija komunikacije*, str. 9.

80 Žan Žak, Ruso, *Društveni ugovor -O poreklu i osnovima nejednakosti među ljudima*; Prosveta, Beograd 1948., str. 98.

81 Kodeks novinara Srbije, http://www.savetzastampu.rs/doc/Kodeks_novinar_a_Srbije.pdf, pristup 3. 01. 2020.

2. Izbjegavanje grafičkih detalja i slika: Svakog dana, negdje u svijetu, dogodi se grozan čin nasilja. Mediji tada moraju pronaći način da detalje krivičnog djela prikažu publici, kako bi mogla razumjeti njegovu surovost, ali u isto vrijeme, trudeći se da ne vrijeđaju osjećaje čitatelja ili gledatelja, posebno djece.

3. Prikrivanje informacija o nacionalnoj sigurnosti: Oспорavanjem zviždača - uzbunitelja, antivladinih grupa ili drugih koji žele obavijestiti javnost o raznim zloupotrebama i koruptivnim aferama u kojima učesće ima država (koju predstavljaju njeni najviši zvaničnici), vrši se stalan pritisak na medije da tako dobivene informacije ne nađu put do javnosti. Paradigma takvog shvaćanja su WikiLeaks i njegov osnivač Julian Assange, koji su se našli su pod vatrom zbog objavljivanja više od četvrt milijuna američkih dokumenata, od kojih su mnogi uključivali nacionalnu sigurnost. Kada je *New York Times* objavio ove dokumente američkog State Departmenta, američka avijacija je odgovorilo blokiranjem web stranice novina. Ovaj primjer pokazuje da vlasnici medija često imaju napeti odnos s vladom kada odobravaju priče koje sadrže potencijalno eksplozivne informacije. Vladini službenici često pokušavaju cenzurirati medije ili uravnotežiti interese nacionalne sigurnosti s pravom javnosti da zna.

Sam Assange je zbog svog angažmana od 2012. godine bio azilant u Ekvadorskoj ambasadi, sve do travnja 2019. kada se promijenila vlast u Ekvadoru i kada mu je azil osporen a on uhapšen. Još uvijek se nalazi u Belmarsh zatvoru u Velikoj Britaniji čekajući moguće izručenje SAD gdje ga čeka suočavanje s rigoroznim kaznama.

Takođe, obrana korporativnih interesa često implicira cenzuru. Medijske kompanije bi trebale služiti javnom interesu, što ponekad ne odgovara vlasnicima konglomerata koji kontroliraju glasove medija.

Parafraziraćemo Juriya Lotmana koji kaže: “Ono što u jeziku nauke ima bezizražajni naziv “informacija”, ima i drugo ime – sloboda.”⁸² pa ćemo reći da je u današnjem svijetu sloboda iznošenja informacija postala ugrožena.

Ili : “...danas kada se osnove teorije informacije uče u školi, nitko se neće začuditi ako podsetimo da je izbor – informacija. Tamo gde nema izbora, nema informacije; minimalna informacija nastaje kada se vrši izbor između dve jednake mogućnosti, a ukoliko je broj mogućnosti veći, utoliko je informacija značajnija... Ali postoji još jedna reč – može se reći i da je sloboda. Nepostojanje izbora, potpuna predvidivost ponašanja i dešavanja je nesloboda”.⁸³

82 Jurij Lotman, i Jurij Cvijan, *Dijalog sa ekranom*, Filmski centar Srbije, Beograd, 2014. str. 47.

83 Jurij Lotman, i Jurij Cvijan, *Dijalog sa ekranom.*, str. 50.

Autocenzura

“Danas se u našim medijima reč ‘cenzura’ upotrebljava prečesto, naročito u svojoj podmuklijoj varijanti, kao ‘autocenzura’. Ona se odnosi na slobodu govora, i govori nam o ograničenjima te slobode, koja se nameću kao pretnja, podstičući osećanje straha – osećanje negativne nade, nade u ništavnu ličnu budućnost koju će čoveku prirediti sloboda njegovog govora, dakle njegova ljudska obaveza da govori istinu.”⁸⁴

Prosvjedi koji više od godinu dana traju ispred JMU RTS tiču se osnovnih načela rada javnog medijskog servisa, prema Članu 4. („istinito, nepristrano, potpuno i blagovremeno informiranje, nezavisnost uređivačke politike i nezavisnost izvora financiranja, zabrana svakog oblika cenzure i nezakonitog utjecaja na rad javnog medijskog servisa, redakcije, novinara, primjena međunarodno priznatih normi i principa, a naročito poštivanje ljudskih prava i sloboda i demokratskih vrijednosti i poštovanje profesionalnih standarda i kodeksa)⁸⁵, kao i autocenzure koju možemo tumačiti nepostojanjem utemeljenja u profesiji kroz integritet mišljenja i slobodu kritičkog govora.

“Autocenzura je potpuno druga stvar. Nastaje kada su novinarstvo ili određeni mediji vođeni ne uredničkom brigom, već strahom. Kada novinar ili urednik donose uredničke odluke oko neke priče uvjetovani strahom ili represijom – da li od strane države, vlasnika ili oglašivača – to nema nikakve veze sa osnovnim principima novinarstva.”⁸⁶

Kako su počeli prosvjedi

Nekoliko dana nakon što je opozicioni lider ljevice Srbije Borko Stefanović napadnut prije održavanja tribine u Kruševcu, 30. studenog 2018. godine organiziran je prvi građanski prosvjed. Ta prva prosvjedna šetnja održana je pod sloganom “Stop krvavim košuljama”, inspirirana okrvavljenom košuljom koju je Stefanović pokazao na konferenciji za novinare.

Tjedan dana kasnije, 8. prosinca, održana je i prva beogradska šetnja. Od tada su svake subote prosvjedi nastavljeni širom Srbije.

Na početku je i prosvjed u Beogradu nosio isti naziv, da bi poslije nekoliko šetnji postao „Jedan od pet milijuna”.

Prosvjedi su se skoro svake subote završavali ispred središta JMU RTS u Takovskoj ulici, a zahtjevi sudionika su bili: izvještavanje bez cenzure i učešće u emisijama javnog servisa.

84 Zlatko Paković, *Cenzura 2*, <https://www.danas.rs/kolumna/zlatko-pakovic/cenzura-2/>, pristup 12. 12. 2019.

85 Zakon o Javnim medijskim servisima, https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnim_medijskim_servisima.html.

86 Aidan White, *Fear in the News: The Difference Between Self-censorship and Ethical Journalism*, <https://ethicaljournalismnetwork.org/fear-in-the-news-the-difference-between-self-censorship-and-ethical-journalism>, pristup, 23. 01 2020.

Prosvjedi ispred zgrade u Takovskoj

Navesti ćemo neke od situacija u kojima su građani okupljeni idejom izvještavanja bez cenzure, pristalice pokreta „Jedan od pet milijuna“ i „Saveza za Srbiju“, prosvjedujući više od godinu dana za redom – svake subote, izražavali svoje nezadovoljstvo radom JMU RTS.

Jajima na zgradu RTS-a, 09. 03. 2019.⁸⁷ “Okupljeni su zatim gradskim ulicama prošetali do zgrade RTS-a gde su blokirali ulaz u zgradu televizije uz zahtev da se smene generalni direktor Dragan Bujošević i glavni i odgovorni urednik informativnog programa Nenad Lj. Stefanović. Kolona demonstranata se potom podelila – jedan deo prišao je iz Takovske, a drugi iz Aberdareve ulice. Ispred zgrade javnog servisa improvizovan je “Dnevnik slobodne Srbije”, u kojem su “čitali vesti”, najviše o protestima. Potom su govorili predsednik jednog od sindikata zaposlenih u MUP – u, Policijskog sindikata Srbije, koji od pre nekoliko dana nema reprezentativnost, i radnica “Kolubare” iz Lazarevca Vesna Lakićević. Učesnici protesta gađali su jajima zgradu javnog servisa.”

Site Insajdera, 16. 03. 2019. god., prateći događaje donosi tekst u kome kaže:⁸⁸ “Demonstranti su oko 20h upali u zgradu. Deo učesnika petnaestog protesta ‘Jedan od pet miliona’ u Beogradu, upao je u zgradu RTS nakon organizovanja ‘Dnevnika slobodne Srbije’. Desetine građana predvođeni predsednikom Dveri Boškom Obradovićem, Draganom Đilasom i Jelenom Anasonović, jednom od organizatorke protesta, ušli su u RTS tražeći da razgovaraju sa nekim od urednika i novinara, javlja reporter Insajdera. Pripadnici policije su ih nakon nekoliko sati izveli iz zgrade, a Obradović ih je pozvao da se ponovo okupe u nedelju ispred zgrade Predsedništva gde je zakazano obraćanje predsednika Aleksandra Vučića“.

Ovaj upad JMU RTS nije prenosio na svojim kanalima.

Slijedećeg dana, 17. 03. 2019., *site* JMU RTS prenio je reagiranja novinarskih udruženja, medija, zvaničnika i političara⁸⁹ koji su osudili upad i istakli da je to način zastrašivanja novinara.

23. 03. 2019. god. Radio Slobodna Evropa javlja da je “Građanski protest protiv vlasti u Srbiji održan je i ove subote u Beogradu, 16. put zaredom. Posle održanih govora pred Filozofskim fakultetom, demonstranti su krenuli u protestnu šetnju od Svetogorske do zgrade RTS-a. Dolaskom pred zgradu javnog medijskog servisa dočekala su ih ugašena svetla RTS - a. Prisustvo uniformisane policije nije zabeleženo.”⁹⁰

87 *Jajima na zgradu RTS-a*; <https://www.google.com/search?q=Jajima+na+zgradu+RTS-a%2C+09.+03.2019.&oq=>, pristup, 12. 10. 2019.

88 *Insajder.net*; <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/13778/>, pristup, 12. 10. 2019.

89 RTS; TANJUG; FONET, *Reagovanja na upad u zgradu RTS*; <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/1/politika/3456165/reagovanja-na-upad-u-zgradu-rts-a.html>, pristup 12. 10. 2019.

90 Radio Slobodna Evropa, *Protest u Beogradu, ispred RTS-a ‘Dnevnik slobodne Srbije’*, <https://www.slobodnaevropa.org/a/29838217.html>, pristup 12. 10. 2019.

08. 09. 2019. Portal Analitika donosi naslov: “Demonstranti vrata RTS - a ofarbali u pink⁹¹. Jedan od organizatora protesta ‘Jedan od pet miliona’ Srđan Marković pozvao je na bojkot izbora, uz ocjenu da svi koji izađu na izbore biće još jedna frakcija Srpske napredne stranke. Protest završen ispred zgrade RTS - a gde su učesnici ružičastom bojom farbali vrata.”

12. 10. 2019. „Učesnici protesta ‘Jedan od pet miliona’ ponovo su simbolično ofarbali vrata zgrade RTS u “pink” boju, a u toj akciji pridružili su im se predstavnici Saveza za Srbiju Dragan Đilas, Marko Bastać i Nebojša Zelenović. Jedan od organizatora protesta koji je bio saslušan u policiji zbog farbanja vrata RTS - a Srđan Marković poručio je generalnom direktoru javnog servisa Draganu Bujoševiću da je u službi SNS i Aleksandra Vučića, jer je podneo krivične prijave protiv studenata“.⁹²

5. 11. 2019. Demonstranti čekali Vučića ispred RTS ali do susreta nije došlo. Građani su se okupili na poziv Udruženja „Jedan od pet miliona“ i „Saveza za Srbiju“, i njihove najave da će predsjedniku Srbije Aleksandru Vučiću koji gostuje u emisiji “Upitnik” na RTS - u, postaviti neka pitanja.⁹³

13. 12. 2019. Pristalice Saveza za Srbiju okupili su se u podne ispred ulaza u zgradu Radio - televizije Srbije, i do 20 sati blokirali sva tri ulaza u zgradu Javnog servisa. Najavu blokade osudili su rukovodstvo RTS - a i novinarska udruženja. U 20h su se lideri i pristalice SzS razišli čime je završena blokada RTS - a, koja je trajala, kako je i najavljeno, od 12 do 20 sati.⁹⁴

04. 01. 2020. „Protest ‘Jedan od pet miliona’, buka ispred RTS-a“⁹⁵. U Beogradu je održan 57. prosvjed pod nazivom “Jedan od pet miliona”. Okupljenima se prije šetnje obratio jedan od organizatora Srđan Marković ocijenivši da su jedine promjene u zemlji došle od građana koji prosvjeduju i da će, kako je rekao, strpljivi prosvjedi dovesti do promjena vlasti. Potom je pozvao okupljene da krenu ka zgradi RTS-a.

„Hajde da se zaputimo ka jednoj instituciji koja isto je počela da otvara svoja vrata ili samo lažno da ih otvara. ‘Ajmo svi ka RTS-u da im kažemo zajedno nešto, šta očekujemo od njih i šta je njihov posao“, rekao je Marković.⁹⁶

Do zgrade RTS-a okupljeni su stigli preko Makedonske i Svetogorske ulice. Poslije kraćeg zadržavanja u Takovskoj, okupljeni su se preselili na parking ispred ulaza u Aberdarevoj ulici, gdje su ostali do kraja Dnevnika.

91 Portal Analitika, *Demonstranti vrata RTS – a ofarbali u pink*, <https://portalanalitika.me/clanak/344850/demonstranti-vrata-rts-a-ofarbali-u-pink>, pristup 13. 12. 2019.

92 Mladen Savatović, *Protest “1 od 5 miliona“: Vrata RTS u pink boju farbali i lideri opozicije*, <http://rs.n1info.com/Vesti/a534102/Protest-1-od-5-miliona-Pink-boja-za-RTS.html>, pristup 13. 12. 2019.

93 Politika.rs, *Razišle se pristalice opozicije koje su ispred RTS čekale Vučića*, <http://www.politika.rs/scc/clanak/441306/Razisle-se-pristalice-opozicije-koje-su-ispred-RTS-a-cekali-Vucica>, pristup 13. 12. 2019.

94 RTS, *Pristalice Saveza za Srbiju osam sati blokirale ulaze u RTS*, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/3772967/deo-opozicije-blokira-ulaze-u-rts.html>, pristup 13. 12. 2019.

95 Telegraf.rs, *Protest „1 od 5 miliona“, buka ispred RTS –a*, <https://www.telegraf.rs/vesti/politika/3139219-protest-1-od-5-miliona-buka-ispred-rts-a>, pristup 15. 01. 2020.

96 Telegraf.rs, *Protest „1 od 5 miliona“, buka ispred RTS*.

22. 01. 2020. „Zahtev za promenu uređivačke politike Radio –televizije Srbije (RTS), koji je potpisalo više od 140 pripadnika akademske zajednice, predat je danas toj medijskoj kući,“ saopćio je novinarima znanstveni savjetnik Instituta za fiziku Slobodan Prvanović.⁹⁷

Zaključak

Na djelu je nekoliko povezanih kriza u domeni medija i novinarske profesije: kriza istinitosti informacije i relevantnosti samog izvora, brzine kojom ona stiže do publike, kriza klasičnih medija u odnosu na nove platforme i dostupnost sadržaja, senzacionalizam i proizvodnja simboličkih vrijednosti itd. Novinari prestaju biti istraživači pojava u društvu, već postaju marketinški eksperti koji odgovaraju na zahtjeve postavljene na tržištu kapitala, a mediji postaju proizvođači samih događaja.

U takvom okruženju javni medijski servisi moraju opravdati svoju ulogu u društvu kroz brojne obaveze koje zakonski imaju, ali isto tako i kroz konstantnu edukaciju i ohrabivanje svojih novinara i medijskih radnika kako bi lica i glasovi kojima oni govore bili glasovi istine i obrane javnog interesa.

Literatura:

Carroll, Noel; *A Philosophy of Mass Art*; Clarendon Press, Oxford 1998.

Lotman Jurij i Cvijan Jurij, *Dijalog sa ekranom*, Filmski centar Srbije, Beograd 2014.

Mandić, Tijana; *Komunikologija: psihologija komunikacije*, Clio, Beograd 2003.

Ruso, Žan Žak, *Društveni ugovor - O poreklu i osnovima nejednakosti među ljudima*; Prosveta, Beograd, 1948.

Ostali izvori:

European Comission, „An Official Website of the European Union, <http://www.ec.europa.eu>; European Commision, pristup 10. 01 .2020.

Insajder.net, <https://insajder.net/sr/sajt/vazno/13778/>, pristup, 12. 10. 2019.

Ivanković, Vladimir, *Obuka i razvoj zaposlenih, Ključne kompetencije zaposlenih*, pristup, <http://www.mngcentar.com/site/FileContent/PageProizvod/Sertifikacija/SertifikacijeZaMngCert/SertTrenMen524/Fajlovi/03.pdf>, pristup 10. 12. 2019.

⁹⁷ Danas.rs, 01.02.2020.

- Kodeks novinara Srbije, http://www.savetzastampu.rs/doc/Kodeks_novinara_Srbije.pdf, pristup 3. 01. 20202.
- Savatović, Mladen, *Protest "1 od 5 miliona": Vrata RTS u pink boju farbali i lideri opozicije*, <http://rs.n1info.com/Vesti/a534102/Protest-1-od-5-miliona-Pink-boja-za-RTS.html>.
- Paković, Zlatko, *Cenzura 2*, <https://www.danas.rs/kolumna/zlatko-pakovic/cenzura-2/>, pristup 12.12.2019./
- Portal Analitika, *Demonstranti vrata RTS – a ofarbali u pink*, <https://portalanalitika.me/clanak/344850/demonstranti-vrata-rt-s-a-ofarbali-u-pink>, pristup 13. 12. 2019.
- Politika, *Razišle se pristalice opozicije koje su ispred RTS čekale Vučića*, <http://www.politika.rs/scc/clanak/441306/Razisle-se-pristalice-opozicije-koje-su-ispred-RTS-a-cekali-Vucica>.
- Radio Slobodna Evropa, *Protest u Beogradu, ispred RTS-a 'Dnevnik slobodne Srbije'*, <https://www.slobodnaevropa.org/a/29838217.html>, pristup, 12. 10. 2019.
- RTS, *Pristalice Saveza za Srbiju osam sati blokirale ulaze u RTS*, <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/3772967/deo-opozicije-blokira-ulaze-u-rt-s.html>.
- RTS; TANJUG; FONET, *Reagovanja na upad u zgradu RTS*; <http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/1/politika/3456165/reagovanja-na-upad-u-zgradu-rt-s-a.html>, pristup 12. 10. 2019.
- Telegraf, *Protest „1 od 5 miliona“, buka ispred RTS–a*, <https://www.telegraf.rs/vesti/politika/3139219-protest-1-od-5-miliona-buka-ispred-rt-s-a>.
- White, Aidan, *Fear in the News: The Difference Between Self-censorship and Ethical Journalism* <https://ethicaljournalismnetwork.org/fear-in-the-news-the-difference-between-self-censorship-and-ethical-journalism>, pristup 23. 01 2020.

Zakon o Javnim medijskim servisima:

https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnim_medijskim_servisima.html

https://ec.europa.eu/education/policies/school/key-competences-and-basic-skills_en

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/3447349/cetrnaesti-protest-jedan-od-pet-miliona.html>

Knowledge against Self-censorship, 60 exciting Years

Abstract

Lifelong education at JMU RTS is necessary because of the constant education of journalists and all other personnel of JMU RTS in order to create professionals of integrity whose work is based on the public interest in accordance with the Media Laws and Code of Ethics, the establishment verification against false news and self-censorship and editorial censorship.

Key words: *education, television, radio, public interest, communication, censorship.*



This journal is open access and this work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.